

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

2.

DE
P R I N C I P I I S
I U R I S
N A T U R A L I S

SCRIPSIT

IOANNES ULRICUS ROEDER

IN

REGIMINE DUCALI SAXO-HILDBURGHUSANO
ASSESSOR.

HILDBURGHUSAE,
APUD IOAN. GODOFR. HANISCH,
MDCCLXXVIII.

I.

Notum est et multorum, philosophorum imprimis, sermonibus concelebratum, scientias earumque praecepta artissimo inter se nexu vincta et propinqua sibi invicem cognatione ita esse conjuncta, ut veritas veritatem semper ex se gignat quasi et in lucem proferat. Compertum hoc est omnibus, qui usum non contemnendo iuncti scientiis; quibus multo difficilioribus procul dubio uteremur, si praecepta earum fausta hac et felice necessitudine se non mutuo attingerent. Similia in eo videntur praecepta disciplinarum vobis, qui eos, quos in amicorum numero

habemus, iis, quos cognatione aut alia necessitudine attingimus, tradimus et commendamus, quod cultoribus suis aditus ad propinquos et affines suos, quos hi difficiles non raro habent, faciles reddant.

II.

Ut vera haec sint, multis tamen non cautum satis videtur, quod hic vitent. Sunt interdum gradus quidam, quibus veritates se contingere debent, si a cognatione earum comoda in illis explicandis, et rationibus earum exponendis iure expectare volumus; et negligenda non raro remota nimis et altius petita earum affinitas. Sibilamus hodie, utcunque sibi domi plaudant, eos, qui initium commentationum suarum a principio *contradictionis* et *exclusi medi* ducunt, et aequae putamus ridiculos et absurdos, ac si Adamum agnatos inter et gentiles suos referrent. Fingunt alii cognationem, nescio quam, inter scientias earumque praecepta, verbo talem, re vera nullam. Proponunt stemmata veritatum, quibus origines earum erronee plane referunt; quo fit, ut in exponendis rationibus illarum errore ducantur et a veritate haud leviter deflectant. Exemplo hic esse possunt, qui ex notione *perfectio* omnia iuris naturalis praecepta colligere volunt; eius usum ibi iactant, ubi nullus plane est, et in iis legibus naturali-
bus

bus, quae nec lucem nec subsidium ex ea mutuantur.

III.

Non satis interdum cogitare videntur de natura *principiorum cognoscendi* illi, qui in numerum eorum referunt ea, quae ad illa, quorum dicuntur principia, relata nulla omnino esse et ad veritatem ac firmitatem eorum, quae ex iis tanquam ex fonte fluere creduntur, parum aut nihil facere videntur. Facturus ergo operae pretium videor, si de natura *principiorum cognoscendi* et genitivis eorum notis quaedam disputavero; idque tanto magis, quanto est certius, ea, quae in libris et scholis suis vulgo tradunt philosophi, quibus principium cognoscendi id esse dicunt, ex quo veritas rei intelligi possit, vera quidem esse, non sufficere autem ad distinguendum ab omnibus aliis definitum et tacere multa, scitu nobis non utilia tantum, sed et necessaria. Caetera excusatos nos habebit lector, si, ut orationis perspicuitati consulamus, per paginas quasdam sequentes intulenti fere interdum fluimus: si erit, quod tollere vellet lector ornati dicendi generis studiosus. Veniam rogamus siccitatis cuiusdam et angustae conclusaeque orationis, quam materiae tractandae postulare et inevitabilem fere facere videbantur.

Consentiunt omnes uno ore de eo, quod principium cognoscendū sit propositio, ex qua veritas alterius efficitur et colligitur. Cogitantes autem de modo, quo veritatem præcepti ex alio intelligimus, hunc esse videmus. Propositio, quam altera principium suum agnoscit, ideam semper continet tertiam, ex qua, iuncta duabus ideis, subiecto et prædicato propositionis demonstrandæ, huius veritatem efficere licet. Notissimum et omnium, qui Dialecticam tractant, sermonibus celebratum, duas ideas, quæ cum tertia quadam conveniunt, inter se etiam convenire, et quæ tertiæ repugnant, eas et sibi invicem hactenus repugnare. Celebre hoc est et unicum, firmum tamen, syllogismorum ordinariorum fundamentum, et tale, cuius ope diiudicare semper licebit, sitne propositio principium cognoscendæ alterius, an non sit? Confidenter affirmare poteris, ideam, aut propositionem, quæ nec est, nec continet communem illam notionem, cum qua ideis propositionis probandæ convenire debet, ut sibi mutuo iungi possint, non esse huius principium cognoscendi. Non poterit afferri ratio, cur ideae propositionis probandæ recte de se invicem dici possint? præter dictam illam cum communi illis et tertiis idea convenientiam. Omnia disciplinarum præ-

praecepta, cum principiis, quae agnoscunt,
 cognoscendi simul exposita, Syllogismi pro-
 cul dubio ordinarii habitu proponi possunt.
 Si terminis artis haec expressa cupis, hi
 erunt: *Omnis conclusio cum medio termino*
 exprimenda ad Syllogismum ordinarium
 reduci potest. In hoc autem duo conclu-
 sionis *termini* recte sibi iunguntur, quia in
 praemissis tertio, quem *medium* vocant,
 iunctae. At ratio, qua veritas conclusionis,
 siue propositionis demonstrandae, nititur,
 eadem erit, siue Syllogismo ordinario, siue
 alio modo exponatur. Quaecunque ergo
 propositio, quodcunque praeceptum de-
 monstrationem admittit; dantur enim quae
 non admittunt: nulla alia ex ratione verum
 erit, quam quod ideae, quibus constat, co-
 pulsari sibi possunt, quia cum alia quadam
 natione coniungi ex vero possunt: et quod-
 cunque illius iactatur principium cogno-
 scendi, offerre nobis semper debet ideam
 illam, ad quam aliae, ut in una sede mo-
 rari possint, dicto modo se referre debent.
 Exponi caetera potest principium cogno-
 scendae veritatis propositionis alicuius cum
 hac simul expositum, vel solam ideam, quam
medium terminum vocant, suppeditando:
 ut in Syllogismis, quos *contractos* dicunt,
 fieri videmus: vel addendo simul alteram
 idearum, quibus constat propositio, cuius
 veritas a principio illo pendet, quod *en-*

thymema servare novimus. Ponunt autem fundamentum Syllogismorum ordinariarum regulas illas Aristotelicorum, quae *praedicatum de omni praedicari etiam de aliquo, et, si quid praedicatur de nullo, illud etiam non praedicari de aliquo* dicunt. Exponunt nostri primam harum formularum hoc modo, ut *praedicatum de genere de hujus etiam inferioribus praedicandum* praecipiant: secundum autem ita, ut *generi negatum inferioribus etiam generis negandum* dicant. Nec repugnat haec doctrina, quae tamen non omnes ratiocinationum species regit, theoriae nostrae. In ratiocinationibus enim, quae genus et hujus speciem offerunt ac generi tributa eius inferiori tribuunt, idea tertia, cui convenire debent notiones, sive termini conclusionis, ut sibi converiant, erit semper *omne illud et nullum*, vel *genus in doctrina iam exposita laudatum*. Nec adversantur theoriae nostrae illi, qui regulam, ad quam cogitationes in formanda ratiocinatione vel Syllogismo sint dirigendae, eam esse dicunt, quae *cui definitio competit, illi et definitum competere, et cui non competit definitio, illi nec definitum competere* ait: liquidem in syllogismis, quae regulis hisce reguntur, definitio erit semper *tertium illud*, sive idea duabus aliis communis. Nil sibi aliud haec omnia volunt, quam *expositio*

sitionem specierum, quas per genus, iis omnibus commune, una voce expressimus.

V.

Opponi nobis posset: dari multa, ex quibus veritas aliorum colligatur; horum igitur cognoscendorum principia, quibus tamen non contineatur idea illa *tertia* et notionibus propositionis probandae communis, cui has convenire aut repugnare debere diximus, ut sibi convenient aut repugnent. Dicat e. g. aliquis: propositionem, quae ca, quae sunt generis, huius speciebus in se dicit, esse procul dubio principium cognoscendae illius, quae Caium e. g. animal esse dicit; licet nesciat illa ideam *tertiam*, cui *Caius* et *animal* iuncti esse debeant, ut Caius animal dici possit. Sed salva res est: Ex eo, quod quae generi insunt, speciebus eius competant, non colligere licet, quod Caius aut alius sit animal. Propositionis huius veritas ex eo intelligitur, quod Caius est homo; idque offert nobis ideam illam *tertiam* quam in altero illo laudato cognoscendi principio desideramus, et est unicum *sufficiens* veritatis propositionis, quae inde pendet, cognoscendae principium. Facit quidem propositio, quae praedicata generis praedicata specierum eius esse dicit, sed non sufficit ad veritatem propositae propositionis cognoscendam.

Colligi ex demonstratis haecenus poterit, quo iure et in quantum prima illa, quae crepant, humanae cognitionis principia, propositiones nimirum, quae *idem simul esse et non esse impossibile: idem sibi ipsi idem: rem vel esse vel non esse* dicunt, nomen suum et locum, quem tenere vulgo creduntur, tueri valeant. Si dictas propositiones haecenus reliquarum, quaecunque sint, veritatum principia credimus, ut nullam harum veram et certam esse posse dicamus, nisi illa vera et certa sumamus, nemo satis sanus facile repugnabit. Erit tamen tunc principium cognoscendi nihil aliud, quam id quod verum esse fatendum, nisi alia ad illud relata falsa esse et absurda fateri volumus; licet horum ex illo veritatem haud quaquam colligere liceat. Si autem principii cognoscendi nomine id notare volumus, ex quo aliorum, quae ad illud referuntur, veritatem intelligere et efficere possumus; praeccepta illa nullo plane iure omnium veritatum praecceptorum ac propositionum principium cognoscendi et ratio determinans, ut loqui amant, vocabuntur. Tale enim principium continere semper debet ideam quandam tertiam, cui duo propositionis, ex illo cognoscendae, *termini* convenire vel repugnare debent, ut sibi mutuò

tuo convenient, aut repugnent. Continere igitur deberent, quo tamen nihil affirmari posset absurdius, principia illa philosophorum libris et sermonibus tantopere celebrata, *medium terminum*, quem dicunt, omnium *conclusionum*, quibus constat universitas scientiarum et cognitionis humanae: imo ipsas, ex quibus argumentamur, naturas rerum et definitiones: quando quidem haec in philosophia sunt nobis pro notionibus illis communibus, ex quibus, relatis ad alia, horum convenientiam aut repugnantiam colligimus.

VII.

Celebres sunt, maioris tamen nominis, quam momenti, controversiae de primo principio iurisprudentiae naturalis et praeceptorum, quae traduntur in illa, fundamento. Varias et diversas de ea doctorum huius doctrinae sententiae. Ponunt alii aliud, prout quivis animi sui visis indulget et ex sensu suo iurisprudentiae naturalis naturam et limites definit. Pars iuris naturalis ambitu *imperfecta* etiam, quae dicunt, quae amoris et pudoris quodam vinculo confidunt, iura et officia, imo et homini erga se ipsum servanda, contineri tradunt. Cohibent alii iuris naturalis prudentiam intra *fines scientiae perfectorum*, ut audiunt, homi-

minis officiorum atque iurium. Tertio ge-
 neri, de fundamento iuris naturae dispu-
 tanti, sermo est de insitis illis in animis et
 innatis intus stimulis, qui omnia animalia
 ius quoddam naturale docent et omnium
 pectora praeceptis quibusdam naturalibus
 formant. Dissidentes hae et aliae, quas
 tacemus, de substantia iuris naturae et eius
 finibus sententiae inevitabilem omnino red-
 dunt dissensionem de eius principiis. Quo-
 modo enim, qui de natura et limitibus do-
 ctrinae dissentiunt, de eius principiis et fun-
 damento poterunt concordare? Non est iam
 nostrum, neque fert instituti huius ratio, di-
 iudicare multis varias illas de natura et li-
 mitibus iurisprudentiae naturalis sententias.
 Rectius tamen illam definire et fines illius
 regere mihi videntur illi, qui perfectorum
 hominis erga hominem officiorum et iurium
 philosophicam notitiam, *iusti* atque *iniusti*
 naturalem scientiam esse dicunt. Mitto illa,
 quae ab aliis in hanc partem solide dispu-
 tata et monita novi: id tantum illis addens:
 parum mihi iurisprudentiae naturali consu-
 lere et ipsum officiorum erga alios et iurium
 perfectorum naturale illud vinculum solvere
 videri illos, qui scientiam officiorum, ho-
 mini erga se ipsum servandorum, legumque
 naturalium perfectorum atque imperfecto-
 rum miscent et in unum corpus philosophi-
 cum confundunt. Nota est doctrina eorum,
 qui

qui disputantes de fontibus, unde officia
 erga alios perfecta fluere putant, ita eorum
 origines exponunt, ut satisfaciendum illis
 et convenienter vivendum homini dicant,
 quia ad servanda officia erga se ipsum tenea-
 tur. Laedendum neminem, suum cuique
 tribuendum putant, ne deesse officiis erga
 nos ipsos videamur, voluntatem aliorum a
 nobis alienemus, aut nocendi nobis et iniu-
 riam inferendi excitemus. Hanc veram et
 ultimam rationem esse putant vinculi, quo
 ad officia perfecta legesque perfectas ser-
 vandas adstringamur. Dicant tamen alii
 huic sententiae: tu mihi sola places! mihi
 quidem demonstrando hic facere videntur,
 ut praeceptum, quod argumentis firman-
 dum sibi sumant, evertant: Saltem id, de
 quo ante lectam demonstrationem nemo fa-
 cile dubitaverit, dubium fere reddant. Qui
 amicitiam, quam sibi quisque debet, com-
 movere nos debere dicunt ad abstinendum
 alieno suumque cuique tribuendum et nemi-
 nem, nisi sibi inimicum, aliorum iura vio-
 lare affirmant, recte illi quidem praecipunt.
 Ratio nos & experientia docet, quam sibi
 non sit amicus, qui, quae aliis debet,
 denegando, aut in iura aliorum invo-
 lando, horum odia et vindictam in se pro-
 vocat: & absurdum esse eum, qui, in alio-
 rum tranquillitatem iniurius, securum agere
 aevum sperat. Ut vera haec sint omnia,
 ma-

male tamen rem gerere videntur, qui originem officiorum atque iurium in alios perfectorum ad officia erga se ipsum servanda referunt; et servanda illa ideo tantum dicunt, quia hisce deesse nefas hominibus. Non erit facile, qui tantum nobis concedere dubitet, legem, quae regula, cuius omne vinculum pudore ac voluntate nostra continetur, tantum confidit, ipsam esse imperfectam; et iura hominum ac officia, quae ex principiis, quae non nisi imperfecta mortalium munera et iura loquuntur, fluunt, ipsa imperfecta esse. Agnoscunt leges civiles fundamentum vinculi, quo subditos adstringunt, voluntatem legislatoris; et perfectae audiunt, quia voluntas haec, unde ortum trahunt, est perfecta: leges enim imperfectae iuris civilis, de quibus disputant nonnulli, *) exulant post notas illas constitutiones imperatorias **); et si essent adhuc leges iuris civilis imperfectae, sanctione carentes, quae non punirent aut non rescinderent actum contra leges factum, tales procul dubio forent, quia voluntas conditoris earum et auctoris, unde orti, esset imperfecta. Fundamentum igitur iurium et officiorum perfectorum officia, quae sibi quisque debet, ponere: quid hoc est aliud, quam perfecta in imperfectorum naturam vertere et id agere, ut perfecta

*) Brummer ad legem Cinciam C. III.

***) L. 5. C. de legib. et Sctis.

facta hominis munera naturam, quae de-
 monstranda sumitur, exuat? Fides enim et
 amicitia, homini erga se ipsum colenda, in
 imperfectorum procul dubio officiorum nu-
 merum sunt referenda, et talibus ita sub-
 structa, ut stantibus illis stare et corruen-
 tibus iis corruere debere dicantur, et ipsa
 imperfecta dicenda erunt. Sufficient pauca
 haec ad intelligendum eos, qui rationem
 iuris et officii perfecti eam, contra quam
 haecenus disputavimus, reddunt, varia illa
 officiorum genera pervertere videri idque
 agere, ut nulla iuris atque officii perfecti
 praecepta firma et stabilia tradi possint. Id
 vero monere adhuc liceat, non fore fa-
 cile, qui, fundamento, quo uno omne offi-
 cium perfectum confidere erronee docent,
 subducto, ipsum iurium et officiorum per-
 fectorum *ουσημος* ruinam dare affirmare au-
 deat: quod claro indicio est, firmamentum
 doctrinae *iusti* atque *iniusti* secundum hos
 ipsos, contra quos disputamus, in amore
 hominis erga se ipsum minime positum esse
 posse. Finge hominem praesentem semper
 vim ad nocendum aliis habentem: fage hunc
 aliorum vitam et fortunas invadentem et
 spoliandem: finge huic ab illis, in quos vi
 et iniuriis grassatur, quorumve indignatio-
 nem in se convertit et inflammavit, omnia
 tuta! Num forsā, deficiente hic, quod sum-
 mus et sumere procul dubio licebit, iuris per-

perfectorum fundamento, nulla erant, aut
 imperfecta tantum, quae violavit officia et
 ab iis tantum, qui pudori ac pietati, non
 legibus perfectis solummodo, obsequi et
 humanitatis cuiusdam vim sequi prae aliis
 solent; non autem ab iis, quibus ad legem
 iustum esse satis est, expectanda? Finge po-
 tentem regem, finitimos ac vicinos oppri-
 mentem: crudeliter improba victoria uten-
 tem et victos durae servituti mancipantem:
 finge fractas plane horum vires et ita debi-
 les, ut ab iis nihil omnino nefario praedoni
 timendum: finge ita vastam potentiam
 eius, ut a nullo eorum, quibus minatur et
 metum incutit, labefactari possit! Num id-
 circo comitatus tantum et modestiae iura
 violasse dicendus, iniusti autem possessoris
 et praedonis nomine indignus erit? Finge
 adhuc monstruosum filium, senile patris gut-
 tur impia manu clandestino adeo fregisse,
 ut nunquam in suspicionem commissi flagi-
 tii adduci possit et nunquam adducatur:
 nullam igitur facinoris perpetrati vindictam,
 nullam aliorum indignationem in se con-
 vertere! Quis satis sanus negare idcirco au-
 deat, officium, quo nullum datur sanctius
 et perfectius, ab eo violatum? Frustra op-
 pones: fieri omnino non posse, ut illi, qui
 aliorum fortunas invadit et officiis erga alios
 perfectis deest, ab horum ira et insidiis ni-
 hil plane metuendum sit. Vix enim cui-
 quam

quam probari hoc poterit: ostendere saltem non poteris, adeo absurdum et impossibile esse, quod fieri posse sumimus, ut sumere non liceat, fieri illud posse et hoc ipso eos, quorum praecepta impugnamus, erroris arguere.

VIII.

Magnus est numerus principiorum, quae iactant, iurisprudentiae naturalis; a nobis autem non ineundus et ab instituto, cui iam standum, alienus. Celeberrimum inter illa praeceptum istud philosophorum, quod statum et conditionem nostram meliorem semper faciendam et, in quantum fieri potest, fortunaque mortalis recipit, perficiendam iubet. Mitto ea, quae de discordia praeceptum inter hoc et officia erga alios servanda exposita et disputata inter philosophos novi. Iudicent alii, num verborum tantum, an rerum sit haec controversia. Praetereo ea, quae de sententia principii laudati, eius finibus regundis et in iurisprudentia naturali utilitate tradita. Fateor tamen, imo etiam profiteor, stare mihi semper sententiam, usum celebrari huius principii in iurisprudentia naturali exiguum, imo fere nullum, esse: et si quis me dicat vim illius et utilitatem, qua in omnia iuris naturalis praecepta demonstranda influat, non satis intelligere, fateor id quoque. Diximus in

B

su-

superioribus, cum iis nos facere, qui introrsum referunt iurisprudentiae naturalis fines: minus illi laxum limitem aperiunt: eliminandas ex illa putant doctrinas officiorum imperfectorum eorumque, quae erga se ipsos servunt, qui sibi ipsis sunt amici: perfectorum igitur hominis iurium et officiorum philosophica scientia iurisprudentiam naturalem perfici et absolvi putant. Sunt officiorum et iurium, quae iurisprudentia naturalis, terminis hisce circumscripta ac definita, tradit, duo genera. Unum hominum, inter quos nulla pactio inita; nullus contractus celebratus; qui nulla rei publicae aut alius cuiusdam societatis necessitate coniuncti. Alterum eorum, qui pactorum, civitatis, aliarumve societatum vinculo copulati et sibi mutuo obnoxii. *Absoluta* vocant illa; haec *hypothetica*. *Absoluta*, quae dicunt nituntur procul dubio praecepto illo, quod dari docet, *meum, tuum, suum* aliquod, quod sine voluntate eius, cuius est, alterius fieri non potest et nemini invito sine iniuria adimi. Reliqua hominum iura et officia *absoluta*, quibus sunt in se invicem, exemplis tantum declarant praeceptum hoc et illustrent: illudque quio serio negat, Anticyram is naviget et helleboro morbum expellat: operae saltem pretium non facturum est, qui rem, quam ne per iocum quidem negare fas erit, quae nullam
omnino

omnino dubitationem habet et quam tamen demonstrando vix ac ne vix quidem evincere poteris, cum eo disputandam sibi sumet. Dantur in scientiis prima quaedam, quibus reliqua illis contenta, superstructa sunt; quae probationem ex demonstrationem haud raro omnino non recipiunt; eaque argumentando plana facere et rationibus probare velle, nil foret aliud, quam operam perdere et cum ratione ineptire. In horum numerum referendum putamus laudatum nobis iuris naturae praeceptum. Demonstrationis illud omnino impatiens credimus; et neminem, nisi ratione abutentem, rationibus sibi illud firmandum sumere affirmamus; tantoque esse certius et omni dubitatione maius, quanto minus admittit demonstrationem. Qui rem, quam pro existente ponit, vult definire et positae definitionis veritatem demonstrare, duo agere debet: unum, ut definitionem in omnia, quae voce definita notantur, valere probet; idque exprimere, quod usus loquendi voce explicanda significat; alterum, ut esse vera et extare evincat rem, characteribus definitionis, genere et proprietate, quae definitio loquitur, concretam. Si terminis artis haec vis expressa, hi erunt: qui veritatem definitionis, qua res existens explicata, probandam sibi sumit, veritatem eius *in conceptu formali et materiali* probare de-

bet. Fiat iam dictorum ad definitionem eius, quod *meum*, *tuum* vocunt, accomodatio. A veritate illius in *conceptu materiali* nihil omnino difficultatis erit. Dabunt omnes: *meum* esse, quod alium, invito me, arripere nefas pronunciant leges perfectae; et si quid salvo iure perfecto eripi mihi invito ac recusanti nequit, ei *ſc̄ mei* nomen convenire. Sunt haec omnium confessione vera, imo manifesta. Noli autem de veritate dictae definitionis in *conceptu formali* quaerere et illius a me probationem expectare. Inique secum agi iure dicet omnis, a quo demonstrationem, ingeniis hominum maiorem, postulas; et talis est ea, quae dari natura *meum*, *tuum*, *ſuum* aliquod, extare iura atque officia naturalia perfecta eaque *absoluta* argumentando evincendum et ex aliis notioribus principiis praeceptis notionibusve deducendum sibi sumit. Temere omnino ea expectabitur, et nihil plane habebit, qui de ea quaeritur, quod respondeat; nisi forsan inlitum quoddam ius naturale et sensu quodam in interno, non argumentis dialectice proferendis confidens, innata quaedam intus praecepta, quibus omnium pectora formata et sine argumentis convicta; conscientiam quandam iusti atque iniusti et sensus interni fidem, quae pluris esse debeat, quam omnia argumenta, obtendat atque alleget. Non dicat mihi
ali-

aliquis: informatam esse animis hominum *perfectiois* quandam notionem, quae regat imperio actiones nostras, iubeat igitur iuribus aliorum esse consentaneas et ad speculum quasi naturae sive essentiae eorum, eiusque, quod alterius est, componendas: dari igitur praecepta et notiones, quae probationem praestent eius, quod demonstrari posse negavimus! Sumunt enim haec, non probant, esse iura hominum perfecta: dari *meum tuum* aliquod, et horum naturae atque essentiae convenienter vivendum homini dicunt. Debet procul dubio, qui dicto modo argumentatur, naturam iurium perfectorum atque essentiam existentem eius, quod *mei tui* — nomine venit sumere et pro certo ponere: nisi forte laudatam illam philosophis recentioribus et animis nostris consignatum *perfectiois* ideam, ut essentiae atque naturae, quae nulla est, convenienter vivamus praecipere velis. De illorum doctrina, qui officii erga alios perfecti rationes ex officio erga se ipsum et pietate, qua homo in se ipsum affectus esse debet, pendere putant, supra diximus et monuimus: verum quidem esse: neminem, nisi sibi inimicum, parcum officiorum erga alios, perfectorum inprimis, cultorem, multo magis desertorem esse. Errare tamen videri et rem minime dubiam argumentando dubiam fere facere, qui dicto modo officiorum

et iurium perfectorum origines reperisse se credunt. Omnis, quae a philosopho suscipitur de aliqua re institutio, debet procul dubio ab eius definitione proficisci et ex illa, tanquam ex fonte, fluere. Indigna igitur iuris naturalis doctore, qui philosophicam iuris scientiam profitetur, argumentatio, quae non ex rei, vel argumenti, in quo versatur, definitione, vel sufficienter probata, vel alias iure pro certa sumpta, ducta: digna autem, et sola quidem digna, quae veritates et praecepta iuris perfecti, in definitionibus ac notionibus rerum, quae tractantur, latentia et recondita quaerendo investigat, profert in lucem atque exequitur. At *perfectio*, summum illud philosophis nostri aevi iactatum bonum, omne quod convenientiam cum natura rationali, omne quod ad finem et extremum illud, quod voto petere debet homo, accommodatum, significat, nec definit utrum iure perfecto an imperfecto haec teneamus aut aliis debeamus. Qui igitur *perfectioni*, quam dicunt, sive meae sive alterius, convenienter vivendum praecipit ac demonstravit, ostendit is quidem me iuri cuidam: est enim profecto *perfectio* illa ipsa ius quoddam, aut si mavis, tale aliquid, quod iure quodam possidemus; convenienter vivere debere: dubium tamen adhuc et in medio relinquit, utrum iuri perfecto, an imperfecto congruenter
me

me vivere velit? Quoad de eo, cui convenienter mihi vivendum dicunt, nil scio, quam hoc: esse illud tale quoddam, quod philosophi recentiores *perfectionem* vocant; ignorabo adhuc, utrum id iure perfecto, an imperfecto, meum aut aliorum sit? Non habet enim definitio *perfectionis* illius ea, quae substantia iuris perfecti desiderat: sed fert indifferenter et in medio relinquit: adeoque infoecundum fontem consecantur, qui ex illa iuris naturalis praecepta, quae non nisi perfecta sunt, ducere volunt.

Spero, nec temere spero, probatum in superioribus, omne, quo propositio vel praeceptum aliquod tanquam principio suo cognoscendi nititur, esse vel continere debere ideam quandam, cui termini propositionis demonstrandae iunguntur, ut sibi invicem copulari possint: Demonstrant veritatem asserti huius, quam in superioribus pluribus probavimus, exemplo suo praecepta iuris naturalis et experietur omnis, qui rationis illorum investigandae et exponendae periculum facere non gravabitur. Notionem *sui, nostri* — esse semper apprehendet ideam illam, cui extrema praeceptorum iuris naturalis absoluti copulari debent, ut sibi invicem convenient. Sume tibi e. g. probandum praeceptum, quod furtum admittere vetat. Exponemus illud angusto illo et concluso orationis genere, quo in

syllogismis ordinariis exprimentis utantur,
hoc modo:

Qui *SUUM alteri adimit*, iniuste agit.

Qui furtum admittit, *adimit alteri SUUM*.

Iniuste igitur agit, qui furtum admittit.

Sume tibi istud, quod homicidium admittendum negat. Si pari orationis angustia proponis, tale erit:

Qui *SUUM aufert alteri*, iniuste agit.

Qui homicidium admittit, *aufert alteri SUUM*.

Qui ergo homicidium committit, iniuste agit.

Iunctum in utraque specie *subiectum* et *praedicatum* praecepti demonstrandi, et recte quidem iuncta, quia cum idea quadam, communi utrique, notioni nimirum *ſe sui* copulata: idque in omnibus praeceptis iuris naturalis absoluti fieri, deprehendet omnis, qui animum ad rationes illarum investigandas addenderit. Ieiuna autem foret et infirma argumentatio, quae diceret:

Actio a praescriptionibus perfectionis averſa est iniuſta.

Furtum est *actio a regulis et praescriptionibus perfectionis averſa.*

Furtum ergo est actio iniuſta.

Vacillantem imo falſam eſſe aio hanc argumentationem, quia alter *terminorum* praecepti demonstrandi notioni communi, ſive *medio termino*, in *maiore propoſi-*

tio-

tione non recte iunctus. Falsum enim est, omnem hominis actionem a praeceptis *perfectio*nis averſam eſſe iniuſtam et a praecriptionibus iuris perfecti aberrantem. Firma tamen eſſe deberet dicta argumentatio, ſi vere dici poſſet, regulam *perfectio*nis unicum eſſe fontem et perennem, nec tamen exundantem praecceptorum iurisprudentiae naturalis.

IX.

Alterum genus officiorum et iurium, quod ius naturae tractare diximus eorum eſt, inter quos pactio convenit aut ſocietas. Officia haec et iura, quibus homines, pactorum et ſocietatum vinculo ſibi iuncti, in ſe invicem eatenus utuntur, ex definitionibus ſocietatum et pactio-
num factarum unice pendere ac fluere puto; nec praecceptis illis univerſalibus, quibus omne ius naturae conſidere tradunt, origines ſuas acceptas referre. Philoſophicam ſacerdos iuſtitiae naturalis proſitetur officiorum et iurium horum ſcientiam: ex notionibus ergo rerum, ut omnis philoſophia, petendam. Competit id genus, de quo iam ſermo, iis tantum quibus pactorum aut ſocietatum neceſſitudo intercedit: ex horum igitur notionibus et naturis eruumdum ſine dubio erit et in medium proferendum; et falſos omnino habere videtur cultores ſuos opinio, quae
B 5 praec-

praecepta, ex hoc genere iurium et officiorum oriunda, ex unico, commento ab ipsis, principio, originem ducere et pendere putat. Commodius hic erit et brevius iter per exempla, quam per praeceptorum et ratiocinationum ambages. Subiiciemus igitur tot, quot nominasse sufficiet ad intelligendum, principia illa, quae laudant, iurisprudentiae naturalis, parum aut nihil facere ad demonstranda iura et officia hominum *hypothetica*. Prodeant igitur in medium nonnulla; quibus intellectis, facile erit de iis, quorum nulla mentio facta, statuere.

Praecepta sunt iuris naturalis indubitata: mutuum in rebus, quae usum, salvo corpore, admittunt, contrahi non posse: commodatum non posse intempestive revocari, nec posse rem commodatam cum definitione mercedis utendam dari: non posse in deposito mercedem pro deposito intervenire, remque depositam deponenti in specie non in genere restituendam: mandatum interveniente mercede non recte contractum intelligendum: nullam esse societatem, quae donationis causa contrahitur; nec societatem intelligendam, quae ita convenit, ut alter omne lucrum habeat, alter omne damnum ferat: pro non facta esse venditionem, si pretium pactione contrahentium non certum et constitutum: non valere venditionem donationis causa contractam: pretium

tium emtionis consistere debere in pecunia, non in alio: non esse usuras, quae pro usu corporis dantur: transactionem non esse, quae nullo dato vel remisso convenit. — I nunc, et origines horum omnium ex tua illa *perfectionis* notione expone! Mihi alieno plane loco hic posita videtur et inepte plane in exponendis dictorum praeceptorum et similium iis rationibus in partes vocari. Non credo fore, qui serio negare audeat, excitata hic et innumera alia, quae tacemus, iuris naturalis praecepta a naturis et definitionibus pactio-
 rum. quarum iura loquuntur, origines suas unice ducere. Non dari potest in mutuo utendum corpus, sed dari debet quantitas utenda; quia mutuum, naturali etiam iure, est contractus, quo quantitas, quae pondere numero et mensura constat, utenda datur in hoc, ut accipientis fiat et danti tantundem eiusdem generis restituatur. Commodatum non potest intempestive, usu, aut tempore definito, nondum finitis, revocari; quia commodatum est pactio iuris gentium, quo corpus utendum datur ad certum finem aut tempus; ea lege, ut, finito usu illo aut tempore, idem corpus restituatur. Non potest commodati causa alia esse, quam gratuita; distat enim hoc ipso commodatum a locato, quod illud gratis, hoc cum certa mercede definita utendum datur. Non potest pretium

tium depositionis, tanquam merces, peti, quia vetat natura depositi, quod est contractus, quo res gratis custodienda datur: nec potest depositum in genere restitui, nisi forte naturam illud suam exuere et depositum non esse volumus. Non potest actione mandati contraria merces officii praestiti peti; desineret enim pactio inita esse mandatum, quo negotium alienum gratis gerendum recipitur. Non erit societas, quae donationis causa inita: non erit mihi ex ea actio pro socio; quia vetat id essentia societatis, quae tunc demum convenisse dicenda, si de communicando lucro et damno actum. Non erit mihi actio emti aut venditi ex emtione, si pretium consensu partium non definitum; quia nulla dicenda emtio, quae definitione et consensu emtoris et venditoris de merce et pretio non est perfecta. Non facta ob hanc ipsam causam dicenda erit emtio donationis causa facta, et ineptus foret, qui ex ea actionem sibi competere putaret. Absonum foret, usuras dicere, quas quis pro usu corporis se daturum sponderet; quia usurae sunt, quae pro usu quantitatum dantur. Non facta intelligenda transactio, quae nullo dato vel remisso inita; quia transactionis definitio loquitur conventionem, qua dato aliquo l. remisso lis dubii eventus componitur. Praeclare sane

ho-

horum omnium fundamenta iacta erunt, si in principiis, ex quibus omne ius naturae, omnia iuris gentium praecepta colligere volunt, posita. Non poterit igitur in mutuo concedi usus corporis, sed quantitatis tantum; quia *facienda ea, quae nos statumque nostrum aliosque perficiunt*. Non potest in commodato merces intervenire, nec est ex hac pactione actio ad petendam eam a commodatario; quia *voluntas humana agendo se conformare debet voluntati divinae*. *) Non venit in actionem mandati contrariam merces officii praestiti; quia *repugnat id fini Dei aut mundi, aut, si mavis, hominis*. Non datur actio pro socio ex societate donationis causa contracta; quia *quod Deum velle cognoscis id est faciendum, et, quod Deus non vult fieri, id est omittendum*. Pro non facta erit emtio, in qua pretium consensu contrahentium non est certum; quia *intrinsicam quaedam actionum honestas aut turpitudine repugnat*. Non erit mihi actio emti ex venditione donationis causa facta; quia *amor quidam intellectualis id vetat*. Non erit transactio, quae nullo dato aut remisso convenit; quia *creaturae ad conformationem cum creatore adspirandum*. Libera erit ab im-
perio

*) Vide, sis, Sylvam principiorum Iuris naturalis, quae doctores huius doctrinae excogitarunt, in illustris Dariesii Observationibus I. N. & G. Obs. XXXIII.

perio religio: tribuendum principi ius circa
 sacra territorii sui: debentur ecclesiae iure
 gentium, sive naturali, iura, quae dicunt,
collegialia: subiecti erunt principi omnes,
 qui sunt de eius territorio: non erit civi in
 civem ius bello et armis iura sua persequi,
 quia *perfectio*is quaedam idea, *finis mundi*,
amor quidam intellectualis aut aliud tale quod-
 dam haec suadent aut praecipiant: non id-
 circo, quia naturae et definitiones rerum
 et personarum, de quibus sermo, ecclesiae,
 regionis, territorii, gentis, principis civis —
 ea postulant et loquuntur. Satis erit, satis in-
 eptiarum; satisque nominasse haec omnia ad
 defigendam in omnium oculis eorum absur-
 ditatem. Dicat mihi, qui eam ex dictis agno-
 scere se posse negat, cur ineptum dicendum
 putaret, qui effectum ideo causae agenti ae-
 qualem esse diceret. quod *perfectio*is notioni
 convenienter vivendum? cur satis sanum esse
 neget, qui substantiam, quae sponte ac li-
 bere agit, machinam ideo esse posse nega-
 ret, quod amor ille *intellectualis* repugnet?
 quin, si illa, quae absurda diximus, non
 sunt, dicimus: accidentia salva rei absen-
 tia ideo abesse posse, quia voluntas humana
 conformanda voluntati divinae: posita rei
possibilitate non poni eius existentiam, quia
 finis hominis aut Dei, aut mundi, repugnet?
 Quo argumento illa, quae negas forsan esse
 ab-

absurda, non sint, et haec sint, fac dum ex te sciam. Peccaret, qui in superioribus modo, quem impugnavimus, argumentari vellet quia non ex definitionibus rerum, sed ex praeceptis quibusdam universalibus et principiis, alieno plane loco positis, argumenta duceret: quod et hic factum videmus. Non dicat mihi aliquis: ipsam e. g. *perfectionis* regulam postulare, ut iura pactionum et societatum formis earum et definitionibus convenienter exponantur: si enim ob hanc rationem ad *perfectionis* illius ideam omnes iuris naturalis origines ultimum redeunt; non video, quid vetet, eandem Dialecticae et Geometriae primum et unicum fundamentum dicere. Istud malum tuum, alma parens philosophia, fatum! quod inter obstetricia philosophorum quorundam ridicula fere interdum fias, et osoribus ac contemtoribus tuis benignam cavillandi ac iocandi materiam praebeas; filiorumque tuorum peccata immerita luas!

X.

Probatum ivimus: praecepta iuris naturalis, quibus reguntur officia et iura hominum, pacti aut societatis, aliusve id generis relationis, copula iunctorum, ad pactionum et societatum naturas origines suas unice referre. Liceat pauca quaedam ad dicta declaranda addere et exemplo principii,

p̄i, quod *perfectio*nis regulis convenienter nos vivere praecipit, ostensum adhuc ire, nota illa in commune iuris naturae principia in hoc legum naturalium genere demonstrando adversante omnino et repugnante eorum naturam in subsidium vocari. Prodeat igitur principium istud, quod *perfectio*nis, quam dicunt, regula, contineri tradunt. In quamcunque illud partem aut sententiam acceperis, nullo semper iure praeceptorum iuris naturae genus, quod iam tractamus, illius progeniem dices. Sive id velle dices, ut quivis se ipsum statumque suum perficiat et meliorem semper faciat: sive id praecipere putas, ut homo eodem modo in se ipsum et in alios affectus et aequato amore se aliosque amplecti debeat: qua illud cunque significatione, quacunque sententia efferas, sterile semper erit argumentorum, quae probationes praestant legum iuris naturalis. Finge Caium, a quo commodatum alius accepit, lege cum commodatario agere ad mercedem usus praestandam. Egregie profecto litem arbitrio suo diremturus esset iudex, qui quaereret, num se, an commodantem perficiat; liceat cum Philosophis nostris loqui: mercede praestita commodatarius; naturam autem commodati, quae gratuitum rei commodatae usum concessum loquitur, et perfectam omnibusque obviam litis motae decisionem, praestat offertque, nil cu-

curaret. Fac Titium rem apud se depositam in genere reddere velle; deponentem autem eam in specie restituendam affirmare. Facilis erit litis diremtio legum naturalium interpreti, qui de natura depositi cogitat et ex illa de causa iudicat. Ineptus autem foret et ratione abutens, litemque lite ac ineptiis resolvens, si de eo quaereret, num se, an alios re deposita in specie restituta *perficiat* depositarius? Neque enim hic refert nostrum, quid notio perfectionis, quid pietas, quid amor: sed quid naturae pactio, eaque, quae illi necessario sunt consequentia, velint et iubeant. Poterunt dicta facili negotio ad alia, quae dicunt, iuris naturae principia impugnanda transferri. Illustrant caetera dicta hactenus et usu comprobari ostendunt ea, quae in superioribus affirmavimus: principia nimirum cognoscendi esse semper, aut continere tamen, notionem quandam communem idearum vel *terminorum* propositionis demonstrandae. Experietur id omnis, qui praecepta iuris naturalis, quae a pactorum et societatum essentialibus pendent, cum principiis suis oratione simul exponere et ad syllogismorum ordinum angustias reducere volet. Non expressa videbit alia praeceptorum id generis iuris naturae cognoscendi principia, quam dictas toties pactio, et societatum definitiones; nec haec alium in *maiore et minore*

C

pro-

propositione locum occupabunt, quam cum qui *medii*, quem vocant, *termini* est proprius. *Medium terminum* autem esse notionem, cui aliae iunctae, ut sibi invicem copulari possint, in vulgus Dialecticorum notum.

Liceat adhuc in fine huius commentationis profiteri, putare nos, non extare specimen, aut corpus, iurisprudentiae naturalis perfectius ingenio, elaboratius industria, cuius praeceptis cum naturis rerum, quae tractandae, magis conveniat, quam *Digesta*: pars illa iuris Romani nobilissima. Magnus mihi erit Apollo, qui naturas passionum, societatum, aliarumque, quae habentur inter homines, relationum diligentius rimari; characteres definitionum curatius observare: in genera et proprietates illarum studiosius inquirere: omnia, quae in illis ad dirimendas controversias iuris facere possunt, sagacius odorari: et tantum pelagus praeceptorum ac decisionum ex iis felicius, quam Pauli Iavoleni, Ulpiani, Papiniani — ducere et colligere poterit. Fatebitur mecum omnis, qui usu non contemnendo iunctus scientiae iuris naturalis, Grotios quidem et Puffendorffios demum iuris naturalis prudentiam ad iusti formam systematis rede gisse et iuris gentium praecepta aptiore multo ordine disposuisse.

ac locasse: pleraque tamen, quae de materiis, quas Digesta etiam tractant, praecipiunt, et philosophantur, a iuris Romani auctoribus iam fuisse occupata. Sunt quidem in iure Romano multa, eaque plurima, quae definitiones rerum indifferentur ferunt et in medio relinquunt; voluntate igitur legislatoris definienda ac decidenda, nisi aeternam de iustitia et aequitate litem esse volumus. Spirat tamen et id genus legum iuris Romani per omnia fere rationem et iuris quandam aequabilitatem. Servat in iis admirandam quandam legum analogiam, referendo id, quod dubium est, ad aliquid simile, de quo non ambigitur et incerta certis enodando et resolvendo. Novi naenas eorum, qui lamentantur: dissimilitudinem civitatis varietatem legum habere debere, leges igitur, civibus Romanis scriptas, nostrarum civitatum formae non convenire et male a nobis civitate donari: cum, qui sententias legum Romanarum, et usum, quo apud nos probari possunt, callere optat, tantum temporis antiquitatis et historiae Romanae studio, quantum ipsis legibus addiscendis, tribuere debere: disputare hoc ius multa nimis subtiliter et in nimium aliarum super alias cumularum legum acervum excrevisse et mole sua laborare! Non est tamen iam nostrum, refellere haec, nec nobis dicta putare debemus. Liceat inter-

rim

rim cum iis sentire, qui maximam iuris Romani partem talis naturae esse dicunt, ut omnis civitas illa uti possit: liceat profiteri, felix nos putare studii iurisprudentialis et antiquitatum ac historiae connubium: gratulari nos studiosis iuris, quod liceat iis molestum legum laborem musarum blanditiis solari, et dignum nobis id tantum legum studium hominis ingenui genio videri, cui historiae, antiquitatum et literarum, ad humanitatem informantium, studia elegantiam quandam et gratiam adspirant. Caetera subtilitatis nimiae nota eximenda puto, quae vere sunt disputata; et iniquos esse credo eos, qui librum non maioris molis, quam Corpus Iuris Romani, ex quo omnium species controversarum iuris civilis incidentium decisio peti potest; magnitudine sua laborare dicunt. Sed haec forsitan alibi. Iam liceat scriptionis huius ponere.

F I N E M.

rim cum iis sentire, qui maximam iuris Romani partem talis naturae esse dicunt, ut omnis civitas illa uti possit: liceat profiteri, felix nos putare studii iurisprudentialis et antiquitatum ac historiae connubium: gratulari nos studiosis iuris, quod liceat iis molestum legum laborem musarum blanditijs solari, et dignum nobis id tantum legum studium hominis ingenui genio videri, cui historiae, antiquitatum et literarum, ad humanitatem informantium, studia elegantiam quandam et gratiam adspirant. Caetera subtilitatis nimiae nota eximenda puto, quae vere sunt disputata; et iniquos esse credo eos, qui librum non maioris molis, quam Corpus Iuris Romani, ex quo omnium specierum controversarum iuris civilis incidentium decisio peti potest; magnitudine sua laborare dicunt. Sed haec forsitan alibi. Iam liceat scriptionis huius ponere.

F I N E M.

